Q. D. B. V.

MEDICINA DYNAMICA, SUMMATIM PRÆFINITA.

HANC

RECTORE VNIVERSITATIS MAGNIFICENTISSIMO, SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DOMINO

IO. CAROL. LUDOVICO,

COMITE PALATINO RHENI, DUCE BAVARIÆ,

rel. rel.

PRORECTORE MAGNIFICO,

DOMINO

CHRISTOPHORO FRID. HARPPRECHT,

I. V. D. & P. P. O.

PRÆSIDE

GEORGIO FRIDERICO SIGWART,

PHIL. MED. ET CHIR. D. HUIUSQUE ET ANAT. P. P. O. MED. AUL. WIRTEMB. FAC. MED. SEN. & p. t. DECANO,

PRO

CONSEQUENDIS SUMMIS IN MEDICINA HONORIBUS,

A. D. Nov. 1759.

TUEBITUR

IOH. DAVIDES DOERNER,

KEMNATHENSIS.

Tubingae, LITTERIS SCHRAMMIANIS.

* * *

Vires omni *bono Medico* cum primis attendendae sunt, & *altero oculo* semper intuendae.

Vid. proxime publicata *Fragmenta dynamices* HIPPOCRATICO-GALENICAE. Num. VI. & VII.

Ergo *monoculus* est *Medicus*, qui, vt vt *altero* aliquid videat *oculo*, si quidem hoc vno rite aliquid videre potest, altero tamen non videt *medico-dynamica*. E. *malus* eo ipso est tam *theoreticus*, quam *practicus*, qui ea non attendit. E. *pejor*, qui, ea non videns, non videre gestit. E. *pessimus*, qui ea videt quidem, sed videre dissimulat, dissimulansque adeo contemnit friuole.

* *

Vulgare, sed vulgo non satis perspectum, at *primarium* tamen in *physica* aeque, ac *morali philosophia*, *principium* est: ACTIO ET REACTIO SUNT AEQUALES. Eo quippe nituntur *axiomaticae* adeo VERITATES: VIRES AUGENTUR, AUCTIS adeo RESISTENTIIS; VIRTUTES CRESCUNT, CRESCENTIBUS etiam OBSTACULIS: IMMINUUNTUR contra HISCE IMMINUTIS: AUGENTUR vero vel IMMINUUNTUR vtrimque quidem RATIONE AEQUALI. *Ecquis* proinde *nostrum vitam vitaeque huius officia ab obstaculis libera optauerit amplius?*

PRAEFATIO.

phoriſmos heic conſpicis L. B. & *Aphoriſmos* quidem feſtinante animo ac ſtilo in chartam coniectos. Quod *vtrumque* TE praenoſcere velim. *Illud* quidem, ne explicatiora exſpectes, quam quae poſtulat *aphoriſticum dicendi genus. Hoc* autem, ne, quae carptim heic collecta legis, magis exaſciata poſcas. Iam diu eſt, ex quo *medicum* cupiui *ſpecimen dynamicum.* Cupiui autem limatum, & tale, quod ad artis regulas eſſet exactum. Perſpiciebam probe rei huiusce difficultatem. Offerebat eadem toties illud:

 Hoc

Hoc opus, hic labor eſt.

Cogitabam tamen, quanticumque id conſtiterit,

labor improbus omnia vincit.

Praeſentiebam, id negotii tentare nullius eſſe, niſi hominis, non tantum multo ſtudio, verum multo etiam altoque otio ſeuerioribus meditationibus famulantis. Praeſtolabar id, quin immo quaerebam, ſaepius: at numquam impetrabam. Morae tandem impatiens,

ſpatiis diſcluſus iniquis,

pertinacior decreui, quoduis, quauis data occaſione, in huius rei conſignare memoriam. Offerebat illam NOBILISSIMUS DN. CANDIDATUS, licet eo tempore, quo minime mihi vacabat. Superabat itaque cunctationem conſilium ſemel captum, timiditatem audacia. En opellae huius *aphoriſticae*, at diſputaturis tamen ſuffectuarae, en aequioris TUI de iſta iudicii rationem, eamque, vti ſpero, ſufficientem, & quae facile ſaltem excuſet orationis *aphoriſticae* ſiccitatem & breuitatem! De cetero, quod in nuperrima, qua *medicinae dynamicae monumenta* HIPPOCRATICO-GALENICA memoriae prodidi, diſſertaciuncula *auctoritatis* propugnaculo praeſultum iui, id propugnatum nunc ibo ipſius *rei* & *veritatis*, *auctoritatem* longe poſt ſe relinquentis, praeſidio: iterum, niſi omnia me fallunt; nequaquam gloriolae cuidam captandae, ſed defendendis medicinae caſtris, tuendaeque aegrotorum in illis decumbentium, ſaluti militaturus, probe tamen memor LIPSIANI illius in *not. ad lib. de cruce*: *Suppilare ſ. colligere quiuis poteſt: diſponere & eloqui, id poſcit laudem.*

PRÆ-

PRÆCOGNOSCENDA.

§. 1.

Cuiuis, vel in ſuperficie obiterque *res dynamicas* luſtranti, tam amplus ſeſe pandit campus, vt illarum multitudo haud ita facile terminari queat.

§. 2. Seiunctim ſpectatae, quae *medici fori* ſunt, *res dynamicae*, etiam nunc tanti ſunt ambitus, vt vel perſpicaciſſimum obruere poſſint ſpectatorem.

§. 3. Tantum abeſt (§. 1, 2.), vt *vniuerſae*, vt ne *medicae* quidem *dynamices* ſpatia propius emetiri in animum induxerim. E longinquo, & maioribus interuallis relictis, in praeſentia non, niſi ſummam rei planitiem, intuebor. Tranſibo eam oculo veluti ludente, ſed a vero tamen, verioribuſque aliorum cogitatis haudquaquam abludente.

§. 4. Hoc ſibi vult *rubri index*, quo argumentoſi huius *thematis* a) *ſummam* tantum modo indixi: b) *ſummam*, inquam, *medicinae*, c) nominatim *dynamicae*, d) *ſummam* tamen *praefinitam*, hoc eſt, legitimis ſuis limitibus circumſcriptam.

§. 5. Ecce, in numerato quae ſint *thematis momenta* (§.4.), ſat diſtincta, adeoque propius non determinanda, vtpote vel nemini non obuia, ſuaque ſponte clara, vel ex mox dicendis plenius intelligenda.

§. 6. En vna (§. 5.) *planam*, qua in illis (§. 4.) perluſtrandis incedendum erit, *viam*, quamque eadem illa praemonſtrant in procliui, citraque pulueris iactum. Ad vnam *ſummam* referenda ſunt, quae totam efficiunt *medicinam dynamicam* (§. 4.). *Summae* rerum, vt vt, vnde conficiuntur,

tur, includant omnia, excludunt tamen euolutum, vnde deductae ſunt, calculum. *Medicinae* itaque *dynamicae ſumma* excludit omnino exponentem ſui *analyſin*. Neque tamen excludit iccirco aliquid de totius ſui complexu. Nec, quam breuitatis cauſa ſeruabo, *minus euoluta methodus* aliquid de illius ſubtrahet *ſumma*, cui ne quid ſupernumerarii aut alieni addatur, cauebo pariter. *Characteres* & *ordines* ſummatim *cogitatorum* addet diſtinguetque facile quilibet *diſtinctae cognitionis* aequus arbiter. Qualemcumque equidem ſaltem non intendo, ſed *praefinitam* (§. 4. d.), ſ. finibus ſuis legitimis terminatam *Iatrodynamicen*. Ceterum eam mihi heic conceſſam eſſe exiſtimo *licentiam*, quae, animum hac vice laxando, alia forſan ad propius tandem ſpectanda *medico-dynamica* bene memorem reuocet atque excitet.

§. 7. Haud igitur eſt, quod aliquem hodie a me metuas *rigorem*, quem ſemper aegre ferre adſoles iucundiſſime, ſeuerioris cognitionis *analyticae* oſor. Licentius elocuturus ſum, quae mecum concepta habeo, *Iatrodynamices* rudimenta. Nolim autem, ideo me in tuas partes tranſiisſe exiſtimes, quando *methodum* crepas *arbitrariam*, quam iuxta omnia tibi promiſcua eſſe, ex ipſo tuo tuique ſimilium exemplis colligo. Ex hiſce enim vaga huiuſce modi, nec dum debite determinata, atque nihilo ſecius ſaepe tam glorioſa quorumdam dictamina quam optime intelligimus, intellectaque pariter interpretamur quam iuſtiſſime.

§. 8. *Diſtinctiores* exactiuſque *ordinatas* cogitatorum noſtrorum euolutiones praeſtantiores eſſe vtilioreſque, quam *crypſibus* vbique velatas, & virtute ſe ſua quaſi inuoluentes meditationes, *Mathematicorum*, aliorumque, in aliis eos imitantium, exemplis dudum conſtitit abunde. Eccur igitur horum veſtigia non legimus vbique? Cur eadem haec ad praeſens ipſemet non lego? Nonne, capto hoc (§. 7.) contrario conſilio, maiori bono praefertur minus, vtiliori minus vtile? Praefertur, fateor, ſed ex neceſſitate quadam

prae-

praefertur. Hanc imponit *eorum* genius, qui, quae vel non capiunt, vel praeſtare nequeunt, mox repudiant. At at, regeſſerit quiſpiam, ſic iuxta habentur, qui exſpectant meliora. Non exſpectant, confido, ab aliis, quae iam poſſident ipſi, aut, quod forſan deſiderare poſſent in aliis, facili ſupplere poſſunt negotio (§. 6.), adquieſcentes in illo: *Sapienti ſat.* In eorum ergo gratiam, qui meliora non ſapiunt, nec capiunt, melioribus minus bona bene non numquam praeferuntur.

§. 9. En aliqualem ſaltem praeſentis inſtituti *vſum formalem* (§. 8.)!

§. 10. Quod itaque (§. 8, 9.) tentamini huic ita detrahi videri poſſet, illud locupletiſſime compenſabit ipſius rei *vſus materialis.*

§. 11. Hic vero (§. 10.) ex ipſius *medicinae dynamicae vſu* elucet, adeoque ex infra dicendis demum intelligendus erit.

§. 12. *Praefinienda* heic *medicina dynamica* (§. 4.) pro fine, quem intendo (§. 3.), inuoluit *partim* quaedam, quibus fundatur, *principia propiora*, *partim* quaedam ad illam ipſam ſpectantia fundamenta, *partim* denique proxima *principiata*, inde deducenda, adeoque in ea *prius cognoſcenda*, quam in ipſius *ſpecialiorem tractationem* deſcendere liceat.

§. 13. Praeſens igitur (§. 12.) ita (§. 3.) *praefiniendae* (§. 4.) *medicinae dynamicae* tentamen duplex eſt: a) *vnum*, quo propiora ipſius principia, b) *alterum*, quo ipſius *praecognoſcenda* domeſtica praefinire teneor.

§. 14. *Ordinis* dicendorum *ratio* ſponte innoteſcit, ſecundum quam proinde praecedit

P. I.

P. I.

PRAEFINITA MEDICINAE DYNAMICAE PRINCIPIA.

§. 15. *Medicina dynamica* a *medicina* & *dynamice* nomen habet: *dynamice* a voce graeca ΔΥΝΑΜΙΣ.

§. 16. Horum itaque terminorum (§. 15.) notiones, tamquam totidem ſui partes, & vi *generis proximi*, inuoluit genuina *medicinae dynamicae* idea.

§. 17. Huic illae (§. 16.) proinde praemittendae ſunt, quum *artis cogitandi praecepta* prohibeant eas, in quas *totales* reſoluuntur, negligi *notiones partiales*.

§. 18. ΔΥΝΑΜΙΣ (§. 15.) latine dicitur *vis*.

§. 19. Vterque *terminus* (§. 18.) *minus ſtabili* vſurpatur *ſignificatione*. Mittamus *vagam*, quaeramus *fixam* & *propriam*, verbo, *technicam*. *Technico* enim dicendi genere vti nos decet: dedecet contra omnino captioſum illud & proterue circumuagum, quod ſuum in ipſam Eccleſiam & rem publicam diffundit contagium. Summa *vitae* noſtrae *academicae lex* ea eſt, quae DISTINCTE & ORDINATE res noſtras nos agere iubet. In hoc ergo ſolus conſiſtit numquam fallax veruſque verae ERUDITIONIS *character*. Hinc ergo, procul hinc, qui haecce mordent frena, atque, diuinae humanaeque diſciplinae impatientes, vel optima conculcant veritatis monita!

§. 20. Quiſquis, aliquid exſiſtere, negare non audet, idem, *vim* dari, negare nequit. Ipſius *actualitatis* & *exſiſtentiae* conceptus ad *vis* alicuius *ideam* proxime nos ducit.

§. 21. *Actualitatis* & *exſiſtentiae notiones* non tantum *ſupponunt*, ſed *inuoluunt* adeo *realitatis notionem*.

§. 22.

§. 22. Vt proinde haec ab illis numquam (§. 21.),

§. 23. adeoque (§. 22.) nec heic plane ſeparari queat.

24. Quidquid eſt, id *vel obiectiue* per ſolam intellectus operationem eſt, vel alio eſt, aut eſſe poteſt modo, ſine intellectus operatione, niſi *ſubiectiue* ſit in intellectu.

§. 25. Citra intellectus operationem v. c. *homo* non eſt; eſt vero citra illam, vel ſaltem eſſe poteſt, *Titius*, *Sempronius*, cet. Eadem ratione *meridianus* non eſt, eſt vero ſol, cuius poſitum ficta illius metimur menſura.

§. 27. Id, quod eſt, *ens* vocatur.

§. 28. *Senſu* nimirum *latiſſimo*,

§. 29. cuiuis *ſtrictiori* praeferendo.

§. 30. Inde *conſectarium*: Omne ens *vel* non, niſi per intellectus operationem, *vel* ſine hac etiam eſt, aut eſſe poteſt. *Dem.* §. 24. 27.

§. 31. *Adaequato* hoc (§.30.) *fundamento* fundatur *adaequata bimembris diuiſio entis*, iuxta quam illud eſt *a*) vel *ens reale*, *b*) vel *ens rationis*.

§. 32. Vtriuſque vero *definiti conceptus* ex dictis (§. 24, 30.) facile ſupplentur.

§. 33. Modo non confundatur id, quod *obiectiue* in intellectu eſt, cum eo, quod eidem ineſt *ſubiectiue*.

§. 34. *Ens rationis ſubiectiue in intellectu eſſe nequit.* Intelligens enim ſubſtantia realis eſt ſubſtantia. Non reale autem ens, ens rationis, *ſubiectiue* reali ineſſe nequit.

§. 35. *Nec reale ens ſubiectiue eſt in intellectu.* Quod enim *ſubiectiue* eſt in intellectu, illud eſt *modus* intellectus. Modus autem, qua talis, non eſt ens.

§. 36. Arbor v. c. quam mihi repræſento, eſt ens reale (§. 32.). *Obiectiuam* habet realitatem. Ipſa haec ipſius repraeſentatio *ſubiectiue* pariter eſt realis, ſed non ens reale; verum modus realis in ente reali.

§. 37. Niſi tunc quidem *modum*, tamquam *ens* concipere velim. Ita vero hæc arboris repraeſentatio eſſet ens rationis, adeoque iterum *ſubiectiue* non eſſet in intellectu (§. 34.). *Modus*, ſi tamquam ens concipitur, eſt *ens rationis*, quoniam in illo ita concipiendo *ſubiectiua* concurrit *abſtractio logica*.

§. 38. En aliquem vſum *diſtinctionis modi realis* ab *ente reali* (§. 36.)!

§. 39. Sunt autem plures, iique notabiles, tum in aliis veritatibus ſtabiliendis, tum in grauiſſimis quibuſdam erroribus, inanibus certe logomachiis, remouendis.

§. 40. a. Vnum hunc addo: *Realitatum multitudo* non infert extenſionem, non tollit ſimplicitatem entium *realium* & REALISSIMI.

§. 40. b. Praeterea, vt ab *ente reali res*, ita a *realitate reitas*, ſenſu etiam iuridico, diſcerni debet.

§. 41. *Realiſtae*, interque hos praecipue DURANDUS a SANCTO PORTIANO, qui, notante MORHOFIO *Polyhiſt. T. II. L. I. C. XIIII. §. VI.* cum DURANTIO, ICto, confundendus non eſt, audacter quidem reiiciunt *rationis entia*: ſed error illorum ex antecedentibus liquido patet. Conf. TIMPLERUS *Syſtem. method. L. I. C. III. Qu. VI.*

§. 42. *Realitatis* hactenus explicatae (§. 32-41.) *notio* quodam modo iam praemonſtrat *actualitatis* & *exſiſtentiae* notionem.

§. 43. Quin eamdem iam innuit ipſa *denominatio*.

§. 44. *Exſiſtentia* eſt *abſtractum exſiſtentis*. *Exſiſtere* idem dicit, quod *extra ſiſtere*, vt *exſiſtens* ſit, quaſi *extra ſiſtens*, cuius ſpecies eſt *exſtans*, quaſi *exſtantius* aliquid *extra ſiſtens*.

§. 45.

§. 45. Hinc *exſtare* & *exſiſtere* diſtincte ponit CICERO *de Diuinat. L. II.* & expreſſius diſtinguit *eſſe* & *exſiſtere* Pulcro. L. 3. 11. 5. Nobilioris enim notae *philoſophicos Oratores pleonaſmis* fruſtra vti, veri non eſt ſimile. Id quod, praeter alia, hic ipſe *Orator* innuiſſe videtur, quando *L. de orat.* 4. *plures*, inquit, *in omnibus artibus*, *quam in* (erudite) *dicendo*, *mirabiles exſtiterunt.*

§. 46. Inde (43-45.) patet pulchra horum *terminorum aptitudo*, quum *rhetorica*, tum *philoſophica*, vtpote quae iam iam ipſorum innuit ſignificandi *poteſtatem.*

§. 47. *Exſiſtentia* itaque (§. 43-45.) eam denotat entis conditionem, qua aliquid *ſiſtit*, & *extra* quidem *ſiſtit.*

§. 48. Qua, inquam, aliquid *ſiſtit*, quo ſe *manifeſtet* vel *ſibi*, a quo ipſi *ſubiectiua*, vel *aliis*, vnde ipſi *obiectiua* tribuitur *exſiſtentia*: ex qua eadem ratione *character exſiſtentiae* in *ſui manifeſtabilitate* hodie ponitur.

§. 49. Haec *ſui manifeſtabilitas* (§. 48.) vel ex ipſis terminis (§. 44, 45, 47.) manifeſta eſt, adeoque res, quam pulchre exprimit, vel leuiter attendentibus non poteſt non eſſe manifeſtiſſima.

§. 50. Haud itaque eſt, cur veniam amplius petant *manifeſtatiui* & *manifeſtabilitatis termini*, vtpote *philoſophice* (§. 48.) ſat apta *ſignata*, *ſignatis* ſuis adpoſite reſpondentia, praetereaque auctoritate ſat graui recepta. Vid. *acutiſſimi noſtri Philoſophi*, *Cel.* PLOUCQUETI, *fundam. philoſ. ſpecul.* §. 495-498.

§. 51. *Philoſophicum* autem *dicendi genus* legitime ſane praefertur *rhetorico*, vbi ſcilicet vtrumque coniungere non licet.

§. 52. Quandocumque *ens reale* in ſua cogitamus *poſſibilitate interna*, illud vel *nude* tantum, vel cum aliqua ſui *acceſſione* cogitare poſſumus. Sin autem illi addimus, quod praeter

ter *nudam possibilitatem* ipsi competit, illud ipsum cogitamus, quod ipsius *existentiam* adpellamus.

§. 53. *Ens* itaque *existens* vel *actuale* cogitantes, cogitare cogimur ens, cui, praeter *nudam possibilitatem*, aliquid accedit, aut accedere potest.

§. 54. Hinc *actualitas* dici posset τὸ *esse entis*, quod ipsi, praeter *nudam* suam *possibilitatem*, competere potest.

§. 55. Et *exsistentia* τὸ *esse*, quod ipsi praeter illam competit,

§. 56. seu complementum entis possibilis,

§. 57. neutiquam vero complementum possibilitatis.

§. 58. Haec enim in quolibet illius statu manet *eadem*, cui neque addi, neque demi potest quidquam.

§. 59. Vt igitur illi, praeter *possibilitatem*, aut nihil, aut aliquid accedat, vel accedere possit, necessarium est.

§. 60. Ceterum hoc (§. 54.-56.) dixisse, me parum dixisse, perpulchre intelligo.

§. 61. Ecquid enim illud est, quod enti *possibili* accedit, & quid, quod illi addimus, quin addere cogimur, quando *actuale* & *exsistens* cogitamus (§. 52.)? ad me reuersus, vltra quæro, requirent idem de me heic procul dubio & alii.

§. 62. Dictu hoc difficilius esse sentio.

§. 63. Dicam tamen, quid sentiam.

§. 64. Ante vero, quam id (§. 61.) determinatius enuntiari possit, mora aliqua danda est animo, ad rem reuocato reflexoque (§. 62.).

§. 65. Mora, huic *reflexioni* (§. 61.) imperata, facta deprehendo (& quis mecum idem non deprehendit?) illud, quod, *actualitatem* & *exsistentiam* cogitando, *nude possibili* en-

ti reali, ſ. ei, quod vel *ſubiectiue* in ipſo intelligente, vel ſine vlla intellectus operatione etiam eſſe poteſt, addimus, vel potius addere cogimur, aliquid eſſe, per quod ens eſt *extra alia*. Deprehendimus, aliquid *exeſſe*, aliquid *eſſe extra alia.*

§. 66. Hoc *eſſe extra alia* non eſt τὸ eſſe entis realis, quod eius *eſſentiam* conſtituit. Eſt enim id, quod praeter nudam poſſibilitatem ipſi accedit (§. 65.), adeoque neutiquam *eſſentia*, quae in illius poſſibilitate interna fundatur.

§. 67. Id igitur, quod hoc *eſſe extra alia* (§. 65.) conſtituit, eſt *modus entis*. Neque enim eſt entis realis eſſentia (§. 66.). Iam vero praeter τὸ eſſe, & τὸ ſic eſſe, ſeu modum entis, quae concrete omni inſunt enti, nihil eſt aliud, quod ipſi competat. Ergo illud *eſſe extra alia*, quod in ente reali concipimus (§. 65.), eſt *modus entis realis.*

§. 68. *Extreitas*, vt vt minus latine, apte tamen nuncupari poſſe videtur hic *modus.*

§. 69. Equidem certe alium *terminum* non video, qui, quem me intueri ſentio (§. 65.), *actualis* & *exſiſtentis characterem* exprimat melius.

§. 70. Nec *extreitatis* terminus plane inauditus eſt, ſed iam ab aliis, alio licet ſenſu, receptus,

§. 71. adeoque (§. 69, 70.) legitimus.

§. 72. Cuius proinde pariter genuina *notio definitiva* nunc ſponte ſe nobis offert.

§. 73. *Extreitas* quippe eſt modus entis realis, quem iuxta illud eſt extra alia.

§. 74. Haec *extreitatis* idea ob ſimplicitatem ſuam explicitius quidem exponi nequit:

§. 75. Verum id veritati, reliquaeque ipſius integritati derogat nihil.

§. 76. Veritatem ipſius ipſe nobis ſuppeditat ſenſus.

§. 77. Quas a ſenſu accipimus notiones, eae certe veritatem habent luculentam.

§. 78. Quare & inde *extreitatis notio* veritatem ſuam nanciſcitur euidentiſſimam (§. 76, 77.).

§. 79. Inde pariter *τὸ vbi* entis realis intelligimus.

§. 80. Quod *eſt extra alia*, id etiam eſt, vel certe eſſe poteſt *alicubi*. Fieri enim nequit, ut id, cui *extreitas* competit, *nuſquam* ſit, aut eſſe poſſit.

§. 81. Vt itaque omne *ens reale* ſit, aut ſaltem eſſe poſſit *in aliquo ubi*, neceſſe eſt.

§. 82. Ens igitur, quod *nuſquam* eſt, aut eſſe poteſt, non eſt *ens reale*.

§. 83. Quemadmodum *extreitatis notionem* (§. 73.) ab *entis realis notione* (§. 32.): ita neque hanc, neque illam, ab *exſiſtentiae* conceptu ſeparare poſſumus (§. 21-23, 65.).

§. 84. Tametſi tam a *realitate*, quam ab *extreitate*, differat *exſiſtentia*.

§. 85. *Reale* enim *ens*, & id, quod extra alia concipimus, *vel* eſt, *vel* eſſe poteſt extra alia.

§. 86. Inde *τὸ eſſe extra alia* eſt *a*) vel *actualitas b*), vel *exſiſtentia*. Ab illa *actuale*, ab hac *exſiſtens* dicitur.

§. 87. *Ens actuale* alias quoque vocatur *ens potentiale*, *ens potentia*, quoniam adhuc eſt in potentia, a qua dependet ipſius exſiſtentia. *Actuale* vero nuncupatur reſpectu *actus*, per quem tranſire poteſt ad *exſiſtentiam*. A quo *actu ens exſiſtens* etiam dicitur *ens actu*, quoniam per hunc ſuam habet exſiſtentiam.

§. 88. *Actualitas* igitur, a qua dicitur *actuale*, eſt modus entis realis, per quem exeſſe, ſ. extra alia eſſe poteſt.

§. 89. *Actuale* itaque eſt ens reale, cui competit actualitas, ſ. quod eſſe poteſt extra alia.

§. 90.

§. 90. *Exsistentia* vero est modus, per quem ens reale est extra alia.

§. 91. *Exsistens* igitur est ens reale, quod habet exsistentiam, s. quod est extra alia.

§. 92. *Actualitas* proinde & *exsistentia* (§. 88, 90.) neutiquam sunt synonyma. *Actualitas* enim tantum dicit possibilitatem exsistentiae, *externam* nempe.

§. 93. In τῷ *esse extra alia* certe fundatur *exsistentis manifestabilitas subiectiua* & *obiectiua* (§. 48.).

§. 94. Alii aliter exprimunt *exsistentiae* conceptum. Veteres *exsistentiam* dicebant *actum*, sc. *obiectiue* sumtum.

§. 95. SCHOLASTICORUM aliis *exsistentia* vocatur τὸ *esse extra causas*, s. id, per quod aliquid est *extra causas suas*. Vid. STAHLIUS *Instit. metaph. C. VIIII.* & SCHEIBLERUS *oper. metaph. P. I. C. XV.*

§. 96. WOLFIUS, strenuus *methodi scientificae* in omnibus eruditionis partibus adoptandae defensor, *Ontol.* 172. *exsistentiam* exponit per complementum possibilitatis (§. 57.).

§. 97. Coincidit, quod *Clar.* C. G. MYLLERUS habet in *syst. metaph.* quod *solidioris doctrinae elementa* complecti dicit, §. 57. pag. 32.

§. 98. BILFINGERUS, immortale illud patriae nostrae in orbe tum litterario, tum politico, ornamentum, *per actionem*, inquit, *innotescit exsistentia. Neque dubito ab actione exsistentiam definire.* Vid. ipsius *Diluc. philos. de* DEO, *anima humana & mundo.* §. *CCXX. p.* 260. *ed. tert.*

§. 99. A quo conceptu prope abest is, quo hodie dicitur *sui manifestabilitas* (§. 50, 93.).

§. 100. CHRIST. AUG. CRUSIUS, Theologus & Philosophus saeculi nostri celeberrimus, in *Metaphysica*, quam inscribit: *Entvvurf der nothvvendigen Vernunft-Warheiten, in vvie fern sie den zufaelligen entgegen gesetzt vverden.* *Cap. IIII.* §. 46.

§. 46. acute ita differit: *Wenn wir uns etwas als exſiſtirend vorſtellen, ſo noethiget uns das Weſen unſers Verſtandes, auſer demienigen, wodurch wir es denken, und von andern unterſcheiden, auch noch dieſes hinzu zu denken, daß es* IRGENDWO, *und* IRGEND EINMAL *ſeye, und alſo auſer dem metaphyſiſchen Weſen des Dinges auch noch ein ihm zukommendes vbi und quomodo hinzudenken. Daher iſt die Exſiſtenz dasjenige Praedicat eines Dinges, vermoege deſſen es auch auſerhalb der Gedanken* IRGENDWO *und* ZU IRGEND EINER ZEIT *anzutreffen iſt.* Vbi ſuum quoque de illa WOLFIANA *exſiſtentiae definitione* (§. 96.) fert iudicium.

§. 101. Non nulli *exſiſtentiam* vocarunt complexum adfectionum entis, praeter eſſentiam in illo poſſibilium.

§. 102. Longius a veritate recedunt, quibus *eſſentia* & *exſiſtentia* ſynonyma ſunt; quando hanc *quidditatem* vocant.

§. 103. Quae ad haec omnia (§. 94. - 102.) vltra dici poſſent aut moneri, heic praeterire iubeor.

§. 104. Ita pariter alibi docetur, quid *inexſiſtentiae* & *ſubſiſtentiae* nominibus veniat.

§. 105. Huc itaque producto de *realibus*, *actualibus* & *exſiſtentibus* meditationum filo, non dum quidem ariadneo, proxime ducor ad horum *actum*, *ſubiectiue* dictum, ad *actionem*, & ab hac ad *actuans*, ad *actionis principium.*

§. 106. Id quod adeo euidens eſt, vt non nullis ideo in mentem venerit, *exſiſtentiam* per *actionem* (§. 98.), per *actum*, *obiectiue* ſcilicet intellectum (§. 94.), definire.

§. 107. *Actuale* & *exſiſtens* cogitari nequit ſine *actione*, aut ſine *actu*, neque *actio* aut *actus* ſine *agentis* aut *actuantis*, quo *agit* aut *actuat*, *principio.*

§. 108. Et hoc illud ipſum eſt principium, quod *vis* nominatur.

§. 109. Quo enim hodie *vſitatiori*, &

§. 110.

§. 110. *minus aequiuoco* vti possimus *termino* , equidem non video alium.

§. 111. Scholasticorum *termino actus* Leibnitius , Newtonus , aliique recentiores Physico-Mathematici substituerunt terminum *vis*, in *Mechanice* dudum receptiorem.

§. 112. Idque recte quidem fecerunt. Etenim 1) terminus *actus* nimis *vagam* obtinuit significationem , nec 2) conuenit , sine vlla vrgente ratione , per metonymiam *ens actiuum* , & *entis principium actiuum* dicere *actum* , qui 3) rectius exprimit modum , per quem ab illo aliquid efficitur. 4) Denique *synonymis* felicius etiam caremus in *verae eruditionis* emporio , vbi omnes nobis euitandae sunt ambiguitates, quaerendum contra vbique *fixum* & *technicum dicendi genus*.

§. 113. Ex iisdem rationibus heic promiscue vti non licet aliis vocibus, quibus nimis *vage* sæpius vtuntur , quaeque v. c. sunt : *virtus* , *potentia* , *facultas* , *natura* , *indoles*. Omnibus enim hisce *terminis* sua *propria* est *significatio*.

§. 114. *Actuale*, quod, quando per actum suam obtinet praesentiam, *exsistens* adpellatur (§.87.), nomen habet a τῷ *actuare*.

§. 115. *Actuare* proinde idem dicit, ac efficere, vt aliquid exsistat, saltem exsistere possit.

§. 116. Hinc *actus* est modus , per quem aliquid suam obtinet , saltem obtinere potest, exsistentiam.

§. 117. Haud enim omnis actus dat exsistentiam:

§. 118. Sed is tantum, cui nihil obstat.

§. 119. Hinc adposite iam pridem obseruata est *distinctio* inter *actum primum* & *secundum*.

§. 120. Quorum prior proprie dicendus est *conatus*.

§. 121. Ab *actu* tamen quodam adhuc modo differt *actio*.

§. 122. Et ab hac *operatio*,

§. 123. itemque *causatio.*

§. 124. Differunt etiam *actio* & *passio.*

§. 125. Licet in eo conueniant, quod vtraque sit *effectus.*

§. 126. Differentiae inter *actionem* l. *actum purum* & *impurum*, inter *absolute purum* & *secundum quid purum*, itemque inter *imminentem* & *transeuntem*, non sunt huius loci.

§. 127. Sine *actuante* nullus concipitur *actus*, nulla sine *agente actio.*

§. 128. *Actus*, inquam, vt plenius hanc *reflexionem* exprimam, sine sui *principio*, vnde oritur, concipi nequit.

§. 129. Inde *vis* alicuius idea subnascitur.

§. 130. *Vis* nempe est quoduis actionum principium.

§. 131. Adeoque id, quod realem continet rationem. Principium enim est id, quod alterius continet rationem, & quod actionum rationem continet, realem continet rationem.

§. 132. *Actio*, cuius rationem *vis* continet, est vel *praesens*, vel *non praesens*, adeoque posteriori casu vel *praeterita*, vel *futura.*

§. 133. Inde intelligitur, quid *actuantis* nomine veniat.

§. 134, *Actuans* nempe est vis, in *actu exercito*, s. in *actus* sui *exercitio*, constituta.

§. 135. *Actuans* itaque & *vis* non dicuntur synonymice.

§. 136. Adeoque *vis* per id, quod actuat, *adaequate definiri* nequit.

§. 137. Multo minus per id, quod alteri dat exsistentiam. Aliunde enim impedita in solo *conatu* subsistit. Quam ergo tum dare conatur, non dum dat exsistentiam.

§. 138. *Vis* tamen numquam non continet rationem *exsistentiae* alterius. Continet enim actionis rationem (§. 130.): actio autem s. actus est ratio exsistentiae alterius (§. 116.).

§. 139.

§. 139. Sunt, quae exſiſtunt.

§. 140. *Exſiſtunt* itaque *vires*. Vires enim continent rationem exſiſtentium (§. 138.). Sed ſunt, quae exſiſtunt (§. 139.). Ergo exſiſtunt quoque vires.

§. 141. *Non reale* nequit eſſe principium *realis*.

§. 142. *Vires* ergo *ex realium claſſe ſunt*. Sunt enim exſiſtentium principium (§. 138.). Quae exſiſtunt, quae exſtant, realia ſunt (§. .). Sunt itaque realium principium. Nam non reale realis principium eſſe non poteſt (§. 141.).

§. 143. Exſiſtunt cogitationes, ſ. repraeſentationes mentales.

§. 144. Ergo exſiſtit *vis repraeſentatrix* (§. 140, 143.).

§. 145. Hoc ſibi vult illud CARTESIANUM: *Cogito. Ergo ſum.* Rectius: *Ergo exſiſto.* Verum *repraeſentationum mentalium exſiſtentia* non tantum firmum praebet argumentum pro exſiſtentia *vis* alicuius *repraeſentatricis*, ſed & hanc ipſam realibus adnumerandam eſſe comprobat (§. 142.).

§. 146. Siccine, oppoſuerit quis, *repraeſentationes* ſunt *entia realia*, quum *exſiſtere* dicantur (§. 143.), nec, niſi *realibus* competat *exſiſtentia*. Facilis eſt aduerſus hanc obiectionem reſponſio. *Repraeſentationes mentales obiectiue* quidem non exſiſtunt, bene tamen *ſubiectiue*. Cogitatio, quam nunc habeo, in me omnino exſiſtit. Ea eſt modus, qui ſuum certe poſtulat ſubiectum, cui ineſt. Hoc ſubiectum non poteſt non eſſe reale & exſiſtens. Illa itaque in me exſiſtit, tamquam modus realis in ente reali. Hinc nonnulli, *cogitationem* ita conſiderantes, eam adeo dicunt *ens reale*. Quod proinde non, niſi per *metonymiam*, fit. Quatenus autem illa tamquam *ens* conſideratur, eatenus eſt *ens rationis*. Tum enim non, niſi *obiectiue*, exſiſtit, per *abſtractionem* nempe *logicam*, quae eſt *ſimplex adprehenſio*, adeoque intellectus operatio. Hoc itaque *eſſe cogitationis obiectiuum* tantum eſt per intellectus operationem, adeoque eatenus illa eſt *ens rationis*.

§. 147. Inde, ecce, palam eſt, quo ſenſu ſine vlla formidine oppoſiti *exſiſtere* & *non exſiſtere* dici queant *orbis litterarii entia*; quo, non luſu, ſed veritatis ſtabili argumento, adſeri poſſit, *ficta* & *chimaerica* adeo *litteratorum rationis entia* non *exſtare*, etiam vel *exſtantiſſima* ſaepe; quo iure, quaue iniuria *litteratorum* vel *realiſſimi* nunc habeantur pro *idealium nundinatoribus*, nunc contra *inanes idealiſtae* & *Centauri* adeo cenſeantur eſſe veri nominis *realiſtae*, ab omni attamen *reali* cognitione alieniſſimi; qua ſeria certitudine hi iſtiue exſerto digito poſſint monſtrari, & de ſingulis

dicier: Hic est:

quo denique animo hodienum Ciceronianum illud *pro Corn. Balb. C.* 36. repetere liceat: *Exſiſtat ergo ille vir parumper cogitatione veſtra, quoniam re non poteſt.*

§. 148. Sed repetamus productum praeſentium meditationum filum (§. 141 - 147.), in rem praeſentem propius ducendum.

§. 149. Numquam nuſquamque exſiſtunt *rationis entia* ab *idealibus* diuerſa. Praeter *idealia* vero, quae exſiſtunt (§. 143 - 145.), dicto nempe ſenſu (§. 146.), alia porro *exſiſtunt* innumera realia.

§. 150. Ea ſcilicet *primo*, quibus *inexſiſtunt* dicti *modi reales* (§. 140 - 146.), *repraeſentantia* puto, quibus ineſt *vis repraeſentatrix* (§. 144.). *Deinde* ea, quibus *vis repraeſentatrix* tribui nequit.

§. 151. *Exſiſtunt*, inquam, exſtant rectius dixerim (§. 44.), *realia corporea* & *incorporea*.

§. 152. In corporeorum compoſitorum fluxu continuo nunc *exſiſtere* obſeruamus, quae antea non exſtiterunt.

§. 153. Hae exſiſtentiarum viciſſitudines loci mutationibus accidunt.

§. 154. Sed &, praeter *realia compoſita*, quaevis alia *realia finita* loci mutationibus ſunt obnoxia.

§. 155.

§. 155. *Motus* eſt mutatio loci.

§. 156. Sunt quidem, qui altius euehunt hunc *conceptum*, motum dicentes qualemcumque modum actumue, quo quid ſuam obtinet exſiſtentiam.

§. 157. Verum tanta huius *termini* amplitudo neque rei, neque vſui loquendi, ſat bene reſpondet.

§. 158. Ergo dictus (§. 155.) praeferendus eſt ſignificatus.

§. 159. Motu itaque accidunt exſiſtentiarum in compoſitis viciſſitudines. Accidunt enim locorum mutationibus (§. 153.), & hae dicuntur motus (§. 155.).

§. 160. Sed loci mutatio euenire poteſt etiam ſine exſiſtentiae mutatione, quoad ſimplicia nempe (§. 154.).

§. 161. *Hæc* itaque pariter *motus obiecta* ſunt. *Dem.* (§. 154, 155.).

§. 162. Licet in ſe motu mutari nequeant.

§. 163. *Motus* ſupponit *vim motricem.*

§. 164. *Vis motrix* igitur eſt vis, motus rationem continens, & quidem motus ſubſtantiarum, tam *compoſitarum*, quam *ſimplicium.*

§. 165. *Subſtantiae* terminus *latiori*, idque, ni fallor, *vtilius*, heic accipitur ſignificatu.

§. 166. Exſiſtunt, quae mouentur.

§. 167. *Exſiſtit* itaque *vis motrix* (§. 164, 166.).

§. 168. *Siue* illa *ſeiunctim* ſ. *per ſe* exſiſtat, ſiue illa ſit ipſa *vis perceptiua* ſ. fundetur in *vi perceptiua*, vti laudata (§. 50.) habent *philoſophiae fundamenta.* §. 780.

§. 169. *Vis motrix* iccirco *in realium occurrit tribu.* Exſiſtit enim (§. 167.). Quidquid autem exſiſtit, id reale eſt.

§. 170. Praetereo, quae de *viribus* dici poſſunt alia, a ſcopo noſtro longius recedentia, v. c. varietates illas, ſa-

tis ceteroqui momentoſas, quibus diſcernitur vis *primitiva* & *deriuatiua*, vis *priuatiua ſimpliciter*, & *ſecundum quid talis*, vis *viua*, & ſic dicta *vis inertiae*, vis *abſoluta* & *relatiua*.

§. 171. De qua poſtrema paradoxa illa quidem, ſed ampliſſimi in adplicatione *vſus lex* valet: *Aucta reſiſtentia, augetur vis*.

§. 172. Ad rem enim praeſentem ſufficit (§. 15.) euictam hactenus dediſſe *virium exſiſtentiam* (§. 140, 144, 167.). In hac enim ſatis abundeque fundatur *exſiſtentia*, ſaltem *veritas* ſ. *poſſibilitas exſiſtentiae diſciplinae dynamicae*.

§. 173. Simul ex ante dictis non tantum intelligitur diſciplinae huius *nominalis* determinatio (§. 18, 19.), verum plenius quoque perſpicitur, quae ſit illius *notio* exactius *definitiua*, vt nunc non amplius difficilius ſit intelligere, quam dicere, quid *dynamices* nomine veniat.

§. 174. *Dynamice* nempe ea eſt eruditionis pars, quae circa vires occupatur.

§. 175. Vires itaque *adaequatum dynamices obiectum* conſtituunt.

§. 176. Sed *vires* competunt vel *ſpiritualibus* ſubſtantiis, vel *corporeis*.

§. 177. Siue his qua talibus, ſiue non *qua talibus* competant, adeoque non innatae, ſed aduenticiae ſint, iuxta Philoſophorum quorumdam hypotheſin, excitato (§. 50.) loco pulchrius expoſitam.

§. 178. Inde (§. 176.) *dynamice* alia eſt a) *pneumatologica*, alia b) *ſomatologica*.

§. 179. *Illa* circa ſpiritunm, *haec* circa corporum vires verſatur.

§. 180. Huius varietatis fundamentum ab illo, ſecundum quod *vires* diuiduntur in *repraeſentatrices* & *motrices*, differre, facile intelligitur.

§. 181.

§. 181. Deinde *vires*, vel quoad *qualitatem*, vel quoad *quantitatem*, confiderari poffunt.

§. 182. Hoc confiderationis earum difcrimine nititur *adaequata diuifio*, vel ab hac etiam petenda *partitio dynamices* in a) *philofophicam*, & b) *mathematicam*.

§. 183. Sponte patet, *philofophicam cognitionem ftrictius* heic dici, quatenus nempe opponitur *mathematicae*.

§. 184. *Dynamice* igitur *philofophica* eft ea, quae circa virium qualitates:

§. 185. *Mathematica* autem, quae circa virium quantitates determinandas occupata eft.

§. 186. *Dynamice* itaque neutiquam folis *mathefeos* cancellis coërcetur.

§. 187. Illam igitur pro difciplina tantum *mathematica* perperam habuerunt, quibus de ifta aliquid fuboluit.

§. 188. Nec fatis eam a *mechanice* diftinxiffe videntur, qui in *hac* de *illa* heic ibi aliquid memoriae prodiderunt. *Huic illa* fua tantum fuppeditat *principia*, vt proinde a fe inuicem differant, vt *principium* & *principiatum*.

§. 189. Ecquis vero mortalium *virium qualitates* intellexerit, quis earumdem *quantitates* menfurauerit? Is, refpondeo, qui ad illarum *effectus* oculatiorem fefe gefferit. Effectus enim & *qualitate* & *quantitate* differunt, & pro vtroque hoc difcrimine a nobis plerumque indagari poffunt. A phaenomenorum autem conditione ad eorumdem caufas certiffimam ducere licet confequentiam.

§. 190. Videfis adferti hujus fundamentum in adlegatis (§. 50.) *philofophiae fpeculatiuae fundamentis*. §. 490. Neque tamen circa datam (§. 182.) *diuifionem* infitias iuerim, & heic haberi *qualitates quantitatum*, & *quantitates qualitatum*. Vid. modo laudata *fundamenta*. §. 437.

§. 191.

§. 191. Vires porro (§. 181.) vel *in abstracto*, vel *in concreto* considerari possunt.

§. 192. Hinc *dynamice* abit in a) *puram*, & b) *adplicatam*.

§. 193. *Definitivam* vtriusque *notionem* sponte suggerit substratum *varietatis* huius *fundamentum* (§. 191.).

§. 194. Praeterea (§. 191.) tam *pura*, quam *adplicata dynamice*, multiplices alias inferiores admittit *diuisiones* & *partitiones*, in pleniori illius systemate euoluendas. Ad propiora igitur propero, ad ipsam, inquam, *medicinam dynamicam* (§. 12.), ad ipsius, vt pressius loquar, *praecognoscenda* (§. 17.). Sequitur itaque

P. II.

PRAEFINITA MEDICINAE DYNAMICAE PRAECOGNOSCENDA.

§. 195. Praeter dictas tres (§. 178, 182, 192.), huc spectantes, inque ipsa *medicina dynamica* suis quasuis locis adplicandas, vna adhuc superest *diuisio*, heic proxime substernenda.

§. 196. *Vires* videlicet, & *virium quantitates* pariter, ac *qualitates directionesque subiectis* suis vel conueniunt, vel non conueniunt. Vid. *fragmenta dynamices* HIPPOCRATICO-GALENICAE, proxime edita.

§. 197. Virium igitur determinationes statusue sunt vel α) *naturales*, vel β) *praeternaturales*.

§. 198. *Naturales* sunt, quae subiectis suis conueniunt.

§. 199. *Praeternaturales* autem, quae iis repugnant.

§. 200. Ex hac (§. 196-199.) *specifica* virium *varietate* praecipua dependet *diuisionis* l. *partitionis dynamices* varietas, quam iuxta illa vel *diuisim*, vel *partitim* discedit in a) *physiologicam*, & b) *medicam*.

§. 201.

§. 201. *Illa* circa vires, viriumque determinationes, qua naturales:

§. 202. *Haec* circa easdem, qua praeternaturales, versatur.

§. 203. Ita vero tandem ad *medicinam dynamicam* pressius determinandam deuenimus.

§. 204. Quae cum modo (§. 202.) explicata *dynamice medica* non plane coincidit, sed adhuc differt. Cognitio enim, circa vires earumque status praeternaturales occupata, vel vt pars *dynamices*, vel vt pars *medicinae*, spectari potest.

§. 205. Quare haec cognitio pro diverso hoc respectu omnino distincta est, adeoque etiam distinguenda, & distinctis quoque exprimenda nominibus.

§. 206. Haec quoque subfuit ratio, cur neque in *titulo* obiter nominauerim *dynamicen medicam*, neque in *thematis elaboratione* promiscue de illa & *medicina dynamica* loqui voluerim.

§. 207. *Dynamice medica* suo quidem nomine *dynamices* pars est, sed hanc, vti alias ex aliis disciplinis specialiores particulas, suo sibi iure vindicat *medicina*: id quod parili modo vsu venire solet in reliquis disciplinis mixtis adplicatisque.

§. 208. Vnde hanc *medicinae* partem, vt non a *dynamice* tantum, verum ab reliqua etiam *medicina* rite distingueretur (§. 203-205.), *medicinam* dixi *dynamicam* (§. 15.). Hoc enim pacto ex ipsa iam adparet denominatione, eam, indicato (§. 204.) respectu, proxime ad nostrum spectare forum, non quidem vt *ministram* tantum s. *exoticam*, sed vt *domesticam medicinae disciplinam*, vt *partem*, inquam, illius *exstantissimam*.

§. 209. Tametsi reliqua *dynamice* pro *medicinae* parte non sit habenda, sed huius tantum *ministra* sit *disciplina*, adeo tamen adfinis, vt illius famulitio carere non possimus.

§. 210. Vnde eius culturam ab aliis, ab iis, inquam, qui ab hac *naturae*, adeoque *virium* indagine proprie, a potiori saltem & κατ' ἐξοχὴν vulgo *Physici* adpellitantur, aeque, ac a *Dynametris* exspectamus, tantoque expetimus cupidius, ne falcem in alienam messem immittere cogamur. Nec e nostro foro grauate habebit quisquam, quod id in *pluratiuo numero*, a quo elatiori dicendi genere alienum me esse sentio, non meo tantum, sed & suo ceterorumque exposcam nomine.

§. 211. *Medicina*, quam intendo, *dynamica* (§. 15.), a *dynamice medica* (§. 202.) dicto (§. 203-208.) modo distincta, & a reliqua *dynamice* sua petens principia (§. 209.), praeter *dynamices*, hactenus explicatae ideam, *medicinae* quoque genuinam *notionem* non modo *supponit*, sed adeo *inuoluit*, vi quidem *generis* sui *proximi* (§. 15.).

§. 212. *Medicina* est eruditio adplicata zoologica, quae versatur circa morbos remouendos, qua tales.

§. 213. *Medicina* igitur *dynamica* est medicina, circa morbosas virium adfectiones occupata.

§. 214. Inde *axiomata*, & *propositiones demonstratiuae*, vel sua sponte clarae, vel solis *citationibus* expediendae, vel alibi apertius demonstrandae.

§. 215. *Medicina dynamica est medicina* (§. 313.).

§. 216. *Occupata est circa vires morbose adfectas* (§. 313.).

§. 217.

§. 217. *Quae* igitur *adaequatum illius obiectum constituunt.*

§. 218. Ergo *eadem est eruditionis* (§. 212. 215.),

§. 219. *adeoque cognitionis distinctae*

§. 220. *&* *ordinatae species.*

§. 221. Species *quidem eruditionis adplicatae*,

§. 222. *nominatim zoologicae* (§. 212, 215.). cet.

§. 223. *Vires* tam *qualitate*, quam *quantitate*, peccare possunt.

§. 224. Inde *medicinae dynamicae* & *diuisio* & *partitio* in a) *philosophicam*, & b) *mathematicam*, ad analogiam totius (§. 182.).

§. 225. *Illa* morbosas virium qualitates obiectas habet.

§. 226. *Haec* earumdem morbosas quantitates curat.

§. 227. Vires viuarum substantiarum, tam spiritualium, quam corporearum, morbose affici posse, certum est.

§. 228. Inde *medicina dynamica* sui *diuisionem* & *partitionem* admittit in a) *pneumatologicam*, & b) *somatologicam.*

§. 229. *Prior* itaque est medicina dynamica, circa morbosas spiritualium substantiarum vires occupata.

§. 230. *Finitae* substantiae vivae heic non nominantur apertius, quia hoc fuisset superfluum, contraque canonem: *nulla notio definitiva sit abundans.* Medicinae enim notio substantias *finitas*, tamquam sola morborum *subiecta*, iam inuoluit, adeoque excludit INFINITAM.

§. 231. *Medicinae pneumatologicae* praecipua *species* s. *pars* est *iatrodynamice psychologica*,

§. 232. ad quam refertur *anthropologica*, *quae* versatur circa morbos animae humanae.

§. 233. Horum *conſpectum ſyſtematicum* nuper in peculiari diſſertatione, publice heic loci ventilata, exhibere tentaui.

§. 234. *Medicinae* vero *pſychologicae*, vti totius *iatrodynamices*, veritas ac neceſſitas adeo euidens eſt, ut, qui illam non vident, *gutta ſerena* laborent, aut, qui illam vident quidem, ſed inique vident, vel *ſtrabiſmo* adfecti ſint, vel *cataractae* ſuae non dum maturae depreſſionem extractionemue exſpectare debeant. Neque enim, quam hanc, aliam medelam in promtu ſupereſſe video ad ſolem cæcutientibus.

§. 235. Altera medicinae dynamicae ſpecies ſ. pars eſt *ſomatologica* (§. 228.).

§. 236. *Haec* viuarum ſubſtantiarum corporearum vires morboſe adfectas curat.

§. 237. Quemadmodum autem *morbi* in qualiacumque cadunt viua: ita a *morborum ſubiectis* ne ipſa quidem excipi poſſunt *vegetabilia*. Conf. Theodori Zwingeri diſp. *de valetudine plantarum ſecunda & aduerſa*, quae in ipſius *Faſc. diſſert. medic. ſelectior.* ſeptimum occupat locum.

§. 238. In corporeo mundo duplicis generis viua occurrunt, *inanimata* & *animata*.

§. 239. Illa *vegetabilia* dicuntur, &, quatenus perceptionum functionibus non obnoxia ſunt, proprie loquendo *organica* dici nequeunt.

§. 240. Haec (§. 238, 239.) vero, quatenus, quibus inſeruiunt, animabus vnita ſunt, ſemper *organica* ſunt, dicique merentur.

§. 241. Vtraque ſuis inſtructa ſunt viribus, quae quantitate & qualitate peccare poſſunt.

§. 242.

§. 242. Ab hac (§. 238.) itaque (§. 251.) duplicitate duplex emergit *medicina dynamica*, ſcilicet a) *phytologica*, & b) *organologica*, ſtrictius dicta.

§. 243. *Definitiuas notiones* modo poſitum (§. 238-241.) *varietatis* huius *fundamentum* ſponte exhibet.

§. 244. Non minus euidens eſt *Jatrodynamices organologicae varietas*, huiusque *varietatis analyſis*, ſecundum quam illa eſt a) *brutologica*, a foro noſtro non plane excludenda, & b) *anthropologica*, ad nos proxime ſpectans.

§. 245. Quare, miſſa hac *analyſi*, iactis hactenus *medicinae dynamicae*, arctius heic praefiniendae, fundamentis ſequentia tantum adhuc adiicio.

§. 246. *Triplici* omnis *medicina* abſoluitur *ſumma*. *Vnam* complectitur *pathologia*, *alteram materia medica*, *tertiam therapia*, vnde reſultat exactiſſima totius *ſumma ſummarum*.

§. 247. Dehinc itaque pariter deſcendit *medicinae dynamicae* ſumma, quam abſoluunt a) *pathologica*, b) *materiologica*, c) *therapeutica*.

§. 248. *Medicina* igitur *dynamica pathologica* circa virium morboſarum cognitionem:

§. 249. *Materiologica* circa illarum curandarum media:

§. 250. *Therapeutica* circa horum ad illas remouendas adplicationem, ſ. circa illarum per haec remotionem occupata eſt.

§. 251. Si quis vero aliis alius forte placuerit rerum noſtrarum *ordo*, me quidem non habebunt refragantem, modo

do

do is ſit *ſyſtematicus*, & ita quidem *ſyſtematicus*, atque ad *artis regulas* compoſitus, vt *docendi* ac *diſcendi rationibus* aliis ſit fauentior. Eum etenim in finem omnino datur optio, neutiquam, vti VULGUS ſibi perſuadet, negligentius inſtituenda. Neutiquam quoduis, vt vt in ſe bonum, *diſciplinae* alicuius *ſyſtema* pro lubitu mox adoptare licet. Etiam in ſe bono *melius*, & ad vsus noſtros, maxime ACADEMICOS, adcommodatius ſemper eſt praeferendum. Ecce arctos triti illius limites, quando nimis obiter adſerunt, METHODUM ESSE ARBITRARIAM! Quibus vero *dicterium* hocce ignorantiae aſylum eſt, eos ſpernimus rectius, quam refutamus, hodie.

§. 252. De *methodo*, vt in omni, ita in *dynamica* quoque *medicina* obſeruanda, nil habeo, quod addam. Adquieſco in ſtrenui artis cogitandi PRAECEPTORIS loco (§. 50.) citato iamiam iactis *methodi fundamentis*, vbi §. 117, 118. quod quin huc transſcribam, temperare mihi non poſſum, ita iuſſit: *Non omnes eamdem habent facilitatem in eruendis ac diiudicandis veritatibus. Exercitio & attentione opus eſt ad inueſtigandas intellectus humani operationes, quibus idem in indaganda veritate feliciter progredi poſſit. Si enim cogitationes vel interrumpantur, vel per nimias ambages tendant, vel alio modo confuſioni implicentur: nihil vmquam, niſi caſu fortuito, inuenietur. Attendendum igitur eſt ad ordinem cogitationum & veritatum, obſeruanda ſunt artificia logica, quae vtilitatem ſuam ac fecunditatem in rerum inuentionibus & demonſtrationibus numquam non comprobarunt, iiſque vtendum eſt in directione cogitationum.* Reliqua ex indicato, velim, hauriantur fonte.

§. 253. Ita vero (§. 252.) nec aliter impetrandum *vſum* ſuum *formalem* (§. 9.) ſibi adſciſcit vniuerſa, adeoque & nominatim *dynamica medicina*.

§. 254. De *vſu materiali* (§. 10.) ſequentia addi, neceſſarium eſſe praeuideo.

§. 255.

§. 255. Is ſane *locupletiſſimus* eſt aeque, ac *praeſtantiſſimus.*

§. 256. Eum abunde ſpondet *dynamica* hæc *diſciplina*, tam *in ſe ſpectata*, quam ad alia *relata*, vt ſoli obloqueretur, qui alterutrum ipſi denegare auderet.

§. 257. *Vtrumque* res ipſa loquitur. *Vires* viuentium finitorum *morboſae* & *morbificae* maximam medicinae noſtrae partem conſtituunt. Male adfectae *in ſe* iam *morbi* ſunt, curae noſtrae commiſſi.

§. 258. Eaedem *morborum* ſunt *cauſae*, & *primariae*, & *ſecundariae*, & *communiſſimae.* Sed morbos curare eſt cauſas tollere.

§. 259. Illas, tam qualitate, quam quantitate, vel excedente, vel deficiente peccantes, nunc vt morbos, nunc vt morborum cauſas, oculatiori ſcrutinio medico rimari, internoſcere, metiri, dimenſas ſuo ſub exceſſu deprimere, deficientes excitare, aberrantes dirigere, ad haec omnia perficienda remedia conuenientia ſeligere, ſelectaque debite adplicare, adeoque hunc ipſum in finem medicaminum vires, viriumque ipſarum qualitates & quantitates, & vtrasque quidem ad curandi aegroti vires relatas, vti decet, aeſtimare & commenſurare, haec omnia ſane, ſin minus totam prope, at maximam certe complent partem theorices, tamquam artis noſtrae, cognoſcendis cognitiſque imminentibus praeuertendis, aeque, ac iamiam praeſentibus auertendis tot tam variis vitae ſanitatiſque periculis circumuallatae.

§. 260. En ampliſſimam, perque omnem, quaqua patet, medicinam ſeſe diffundentem de *rebus dynamicis* doctrinam, qua iſta non ornatur tantum, ſed vtiliſſima egregie collocupletatur acceſſione!

§. 261.

§. 261. En *medicinae dynamicae*, quam heic praefinire (§. 4. *a-d.*), breuiterque exponere adniſus ſum, *vſum materialem* locupletiſſimum, quique, quod *formali* exacti praeſentis inſtituti *vſui* detractum eſſe videri poſſet (§. 8.), compenſat largiſſime!

§. 262. Mirum proinde (§. 255-261.) eſt, in hunc usque diem prope incultam iacere hanc medicinae partem. Eam omnibus ſeſe vbique obtuliſſe rerum medicarum ſcrutatoribus, eorum quidem de iſtis monumenta docent, quae vero nimis disiecta ſunt, & minime ſufficientia.

§. 263. Quemadmodum vero vel ipſe etiam vtilioris alicuius cognitionis neglectus in ſuo quemuis foro, ad quod illa ſpectat, tanto maiori ſtimulo ad procurandam illius culturam ſollicitat: ita eamdem mihi neceſſitatem imponere viſus eſt ipſe *medicinae dynamicae* defectus.

§. 264. Quod cauſae momentum (§. 262, 263.) prioribus (§. 255-261.) addant, velim, qui ſufficientem praeſentis tentaminis (§. 7.) poſtulant rationem.

§. 265. Supereſt, vt iniquioribus, quos forte offendunt hactenus prolata, *medicinae dynamicae* obtrectatoribus, vel in ea ſaltem hoſpitibus, leuioris quidem armaturae obſtacula quaedam prius expugnem, quam calamum hac vice ſeponam. Hi facile oppoſuerint: 1) *Aliena* eſſe videntur, quae ſupra tradita ſunt. 2) Sunt ſaltem *remotiora*, iuſtoque longius petita. 3) Quid enim ad Medicum illa *metaphyſica?* 4) Quid ad illum, quae de *exſiſtentibus*, de *realibus*, antea dicta ſunt? 6) Cur eadem adeo fuſe, & tamen 7) adeo abrupte? 8) Cur tanto *paragraphorum* cumulo? 9) Cur tot harum *citationibus*? 10) Cur ſine paragraphorum exſcriptis *characteribus*? *&c. &c.*

§. 266.

§. 266. Quilibet ita ambigens ad ſingula ſic habeto: 1) *Aliena* quae videntur, nec ſunt, parum habent opprobrii: Deinde ab *alienis* diſcernendae ſunt *exoticae*, *domeſticis* non numquam adiiciendae in aliqua doctrina *propoſitiones*. 2) *Remotiora* etiam, quin vel *remotiſſima* alias, ſed in rem praeſentem ducta adplicataque, eo ipſo non amplius *remota* ſunt, nec iuſto *remotiora*. 3) De *metaphyſicis*, in medicinae partes vtiliter ſaepius trahendis, idem eſto iudicium. 4) Ecquis ſaniorum Medicorum *exſiſtentium* & 5) *realium* ſcrutinium prohiberi ſibi, vel eripi paſſus fuerit? Medicina profecto vel neſcit *rationis entia*, vel ſaltem circa *actualia*, *exſiſtentia* atque *realia* quam maxime occupata eſt. 6) Quae *prolixe* diducta videntur, forte *fuſius* potius deducenda fuiſſent, quod ipſum 7mum innuit dubium. Praeterea, reſectis omnibus ambagibus, rem nude & ſicce dicere quaeſita ſuadebat *breuitas* (§. 8.). 8) Pluribus in vnum coniectis, *paragraphorum* numerus imminui potuiſſet, verum id diſſuadebant rerum *diſtinctiones*. 9) Iiſdem hiſce fauent eorum *citationes*. 10) Eccur igitur eumdem in finem ſui ſingulis non ſunt adiuncti *characteres*? Quia, regero, adeo *rigoroſus* eſſe nolui. Nolui autem, quia id nolunt, Qui aegre ferunt *rigoroſam* ſcribendi *methodum*, & quia, qui de horum genere non ſunt, defectum iſtum facile poſſunt ipſimet ſupplere, vtpote exquiſitioris *artis cogitandi* melius gnari.

§. 257. *Minus* ergo *rigoroſe* heic dicta *rigoroſior* finiat haec *clauſula*: Quisquis, quibus iuuari deberet, *medicinae dynamicae* ſalutaribus conſiliis aegreſcit; Quisquis ad illius lucem

caecutit; Quisquis, quae illa ſuppeditat ſanitatis praeſidia vel non videt, vel non recte videt, vel videre & recte videre recuſat, vel viſa etiam ſpernit contemtimque eludit: ei eo ipſo nulla adferri poteſt *medicina*, vtpote ea ipſa, in quibus ſanitatis ſpes poſita eſt, repudianti, adeoque eatenus vel immedicabili plane, vel curatu ſaltem difficillimo laborat malo, is, inquam, vel *ſtrabiſmo*, vel *gutta ſerena*, vel *catarracta* laborat, vel *myops* eſt, vel *monoculus*, vel *malus*, vel *peior* aliis, vel denique omnium *peſſimus*. Quisquis igitur rectius iudicare neſcit, is hanc ſibi capiat æquam iniquioris controuerſiae clauſulam. Tantum per *parentheſin*! C audatur! Sic enim aequiori firmiorique vinculo in orbem ductis compaginatisque hiſce pagellis, arctius confluunt coinciduntque earum *initium* (pag. 2.) &

FINIS.

NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO DN. RESPONDENTI S. P. D.

PRAESES.

Δ*εικνύειν δύναμιν eleganter dicunt Graeci, quod Latini, suas* copias oftentare *aduerſariis. In academicis caſtris quae oſtentari poſſint δυνάμεις, haud ſint, oportet, ἄλογοι, ſed μετὰ λόγȣ, vt* ARISTOTELIS *verba mea faciam. Hoc, non alio nomine,* EIDEM *Philoſopho ſcientiae arteſque audiebant* facultates, δυνάμεις. *Quemadmodum itaque in ceteris, quas hodie vocant,* FACULTATIBUS, *ita & in medica, ſuam quemque* facultatem (δύναμιν) *oſtendere, per & aequum, & vtile, & glorioſum eſt. Hoc enim pacto conſtat publice, quid, qui publicis praeeſſe volunt neceſſitatibus,*

valeant, quid ferre recuſent.

Verum enimuero, vt in aliis, ita in medicis pariter caſtris academicis, ſuas monſtrare copias, parum fortaſſis eſt. Commonſtrandae illae ſunt ad commoda rei publicae, in id eſt, debellandis ſanitatis vitaeque ciuium aduerſariis, morbis.

In TUA, *quam mihi obtuliſti,* NOBILISSIME DN. CANDIDATE, *proprio Marte concepta diſputatione oſtendiſti, qua ratione in aciem educendae ſint copiae noſtrae medicae aduerſus incendiarios ſanitatis noſtrae aduerſarios, non inteſtinos illos quidem, ſed exoticos, hoc eſt, aduerſus morbos, qui in pathologia noſtra adpellantur* inflammatorii, *ſpeciatim* idiopathici. *Vidi & cognoui illas ita comparatas, vt eaſdem ſpeciminis* TUI *inaugu-*

ralis

ralis loco potuisses ostentare. Verum TUA *modestia factum est, vt meas in aciem educi malueris praesentes primi agminis iatrodynamici copias, quum* TIBI *placuerint, quae partim in nuperrima* de viribus viriumque resistentiis, proportionate semper & crescentibus & decrescentibus, oratiuncula, *partim in proxima, qua* fragmenta medicinae dynamicae HIPPOCRATICO - GALENICAE *memoriae prodidi*, dissertatiuncula *praemonstrare adlaboraui.*

Age dum, NOBILISSIME ET DOCTISSIME DN. CANDIDATE, *educ, quas huc conduxi, copias, defende illas, TEque cum illis, & TEcum me denique! Bene tamen mecum memor esto, nostram in praxi medica curam eam potissimam esse debere, vt* vires *&* virium resistentias *ad lectos miserorum aegrorum nostrorum moderemur dirigamusque, ea, qua fieri potest, dexteritate! At, quam leuis, quam imbellis, quam nulla heic nostra est armatura, nisi quidem depromta fuerit ex* ILLIUS *armamentario, cui summa est potestas, &* ἀΐδιος δύναμις. Rom. I, 20. *Hac destituta, vel nulla est, vel, si qua vmquam fuit, corruit vniuersa nostra* facultas medica.

Illa itaque adiutus vt ad aegrotorum lectos a subselliis nostris feliciter transeas, ex animo precor. Precantur idem mecum boni omnes, interque illos praecipue SUMME REUERENDUS PARENS TUUS, *quem TEcum, & cum omnibus* VESTRIS *Caritatibus, saluum esse iubeo atque sospitem.*

Dab. e Museo

d. 13. *Nouemb.* 1759.